

TÉMATICKÉ OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z GEOGRAFIE

Okruhy otázek státní závěrečné zkoušky z předmětu Zeměpis s didaktikou se skládají ze tří částí, které odpovídají skladbě předmětů v navazujícím magisterském studiu. Okruhů je celkem 25.

Příprava probíhá s pomocí atlasu. U odpovědí studenti atlas rovněž používají.

Otázky se skládají ze tří částí:

- A. Okruhy z didaktiky geografie, které mají pedagogicko-psychologickou část a část praktickou, která se týká zpracování konkrétního tematického celku.**
- B. Okruhy z předmětů regionální geografie Evropy, Asie a Afriky. Ameriky, Austrálie a Oceánie a polárních oblastí. České republiky.**
- C. Okruhy z předmětů Nauka o krajině, Politická geografie a Aplikovaná geografie.**

Zásady pro přípravu na otázky:

1. Stručný sylabus otázky.
2. Vymezení odborného obsahu.
3. Seznam použité literatury.
4. Seznam map.

Otázky jsou platné od 18. 9. 2017

OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z GEOGRAFIE

1.

A. Moderní informační technologie ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů*

B. Česká republika: Vliv přírodních podmínek na vývoj průmyslu ČR v 19. a 20. století, zákonitosti jeho rozmístění.

- *vysvětlí, které přírodní faktory jsou lokalizačními faktory jednotlivých odvětví průmyslu na území ČR v jednotlivých obdobích industrializace a doloží vše na příkladech*

C. Vyložte pojem krajina. Vysvětlete definice a popište základní vlastnosti krajiny.

- *uveďte základní charakteristiky krajiny, jejich vzájemné vztahy, diferenciací faktory a hierarchické systémy*

2.

A. Využití atlasů ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii*

B. Severní Amerika: Vymezení regionu, kolonizace. Přírodní a lidské zdroje, jejich vliv na vývoj a rozmístění hospodářství v regionech Kanady a USA. Postavení regionu ve světové ekonomice a politice.

- *zdůvodní vymezení regionu, vysvětlí vliv kolonizace a vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit, charakterizuje význam a vliv regionu na světovou ekonomiku a politiku*

C. Vysvětlete teritoriální diferenciaci krajinné sféry Země na jednotlivých úrovních a příčiny jejího členění. Doložte na konkrétních příkladech.

- *popíše jednotlivé úrovně diferenciaci, diferenciací kritéria, dokumentuje na příkladech na všech úrovních a zdůvodní role faktorů*

3.

A. Zásady a využití projektové výuky ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí*

B. Česká republika: Výhody a nevýhody vyplývající z polohy území ČR, jeho tvaru a velikosti.

- *po jednotlivých přírodních složkách s ohledem na polohu a vlastnosti území ČR a okolí posoudí kladné a záporné stránky lokalizace ČR*

C. Uveďte typy současné krajiny – od přírodní po technizovanou. Vysvětlete na příkladech z České republiky.

- *definuje typy současné krajiny, doloží je rámcovými příklady (ne pouze 1) a najde reprezentativní exempláře na území ČR*

4.

A. Didaktická média ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy*

B. Ostrovní oblasti Evropy: výčet regionů. Politická příslušnost. Poloha, přírodní podmínky a jejich vliv na hospodářství a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství*

C. Vysvětlete pojem invariant. Popište čtveřici základních struktur současné krajiny, a dokumentujte je na příkladech.

- *předvede definici invariantu a dokumentuje jeho základní vlastnosti na čtyřech typech krajinných struktur s jejich třemi aspekty a všechny kombinace doloží příklady a nastíní příklady procesů, které tyto struktury a invariant udržují*

5.

A. Terénní výuka v geografickém vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu*

B. Makroregiony světa: vysvětlete různé přístupy k jejich vymezení a doložte na konkrétních příkladech.

- *pomocí základních metod regionální geografie popíše vznik vybraného makroregionu světa a nastíní současné problémy makroregionu*

C. Vysvětlete na příkladu pojem fyzicko-geografická regionalizace. Význam a použití krajinné mapy. Vznik kulturní krajiny.

- *popíše jednotlivé způsoby, směry a metody FGR, definuje její výsledek, popíše obsah krajinných map (přírodní i současné krajiny) na jednotlivých úrovních diferenciací krajinné sféry Země, vyloží na příkladech procesy vedoucí ke vzniku nové kulturní krajiny*

6.

A. Historický vývoj geografického vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit*

B. Regiony západní a střední Evropy (Britské ostrovy, Atlantická Francie, hercynská Evropa, alpsko-karpatská oblast). Vymezení regionu. Srovnání přírodních podmínek, zemědělského a průmyslového potenciálu západo- a středoevropských zemí s odrazem na ekonomiku a životní úroveň.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství*

C. Pozice českého státu ve světových společenstvích. Principy geografického uplatnění konceptu federalismu.

- *porovná hlavní výhody a nevýhody samostatného státu a nastíní současné světové integrační tendence českého státu*

7.

A. Kontinuita a progrese v geografickém vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)*

B. Subsaharská Afrika: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k historickému vývoji a přírodním podmínkám.

- *identifikuje aspekty pro vymezení regionu Subsaharská Afrika a porovnejte odlišný vývoj ekonomického a politického vývoje v jednotlivých subregionech*

C. Politická mapa světa a vývoj významných suverénních států světa.

- *uveďte hlavní vývojové etapy vzniku státních útvarů*

8.

A. Bloomova taxonomie kognitivních cílů a její aplikace ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost*

B. Polární oblasti: Vymezení regionu. Geografické srovnání Arktidy a Antarktidy (s ohledem na polohu, přírodu, ekonomiku, politiku a objevování).

- *zdůvodní vymezení regionů, srovná regiony s ohledem na jejich specifika*

C. Geografické a historické aspekty vývoje českého státu.

- *popíše, analyzuje základní aspekty utváření českého státu*

9.

A. Zeměpis a vzdělávání pro budoucnost. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny*

B. Regiony jižní Evropy (Pyrenejská oblast, Apeninská oblast, Balkán): Vymezení regionů. Přírodní podmínky Jižní Evropy (mimo JV Evropy) a jejich vliv na hospodářský a kulturní vývoj a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství*

C. Politicko-prostorová organizace společnosti. Stát – znaky, typy a druhy států.

- *doloží na konkrétních příkladech*

10.

A. Funkce výtvarného projevu ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů*

B. Česká republika: regionálně-geografické aspekty trhu práce od roku 1990 do současnosti (vývoj zaměstnanosti v sektorech národního hospodářství, trendy ve vývoji nezaměstnanosti, regionální diference).

– *zdůvodní příčiny vývoje situace na trhu práce, vymezí území se specifickým vývojem*

C. Proměny konceptu teritoriality na: lokální, regionální, státní, supranacionální a globální teritorialita.

– *popíše proměny konceptu teritoriality, uvede příklady*

11.

A. Standardy geografického vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

– *hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu*

B. Islámský svět v Africe: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k současné politické a ekonomické situaci.

– *na příkladu islámské části severní Afriky identifikuje klíčová aspekty hospodářského a kulturního vývoje*

C. Národ, národní identita, nacionalismus versus separatismus a regionalismus.

– *definuje jednotlivé pojmy vedoucí ke vzniku samostatných států světa a ke každému uvede konkrétní příklady vybraného státu světa*

12.

A. Mezipředmětové vazby ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

– *uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států*

B. Geografická charakteristika Ruska a států SNS. Vymezení dílčích regionů. Přírodní podmínky regionů a jejich vliv na hospodářský a kulturní vývoj a rozmístění obyvatelstva.

– *zdůvodní vymezení regionů, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních aktivit průmyslu a zemědělství, provede lokalizaci skutečností*

C. Identifikujte a charakterizujte jádrové a periferní oblasti ve světě a v České republice.

– *uvede hlavní důvody nerovnoměrného regionálního rozvoje a nastíní uplatnění modelových prostorových teorií na vybraném regionu ČR*

13.

A. Metody ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

– *hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům*

B. Střední Amerika: Srovnání přírodních podmínek pevninské a ostrovní Střední Ameriky. Vliv přírodních podmínek na ekonomickou strukturu a rozmístění obyvatelstva.

- *zdůvodní vymezení regionu a vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit průmyslu a zemědělství, srovná přírodní podmínky v jednotlivých částech oblasti*

C. Geografie integrace – geografické, ekonomické a politické aspekty integračních procesů.

- *charakterizuje základní aspekty vzniku integračních seskupení a uvede příklady integračních tendencí ve vybraném makroregionu světa.*

14.

A. Pracovní listy ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa*

B. Transformační procesy balkánských zemí posledních 20 let.

- *uvede hlavní historicko-geografické aspekty vzniku samostatných států balkánského regionu a nastíní hlavní nacionalistické a separatistické tendence ve vybrané balkánské zemi*

C. Geografie voleb – druhy a typy volebních systémů. Uplatnění voleb ve společenském životě.

- *vymezí pojem geografie voleb, popíše uplatnění voleb ve společenském životě a doloží vliv volebních činností na politickou situaci vybraného státu světa*

15.

A. Mezinárodní charta geografického vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa*

B. Česká republika: Transformace hospodářství ČR po roce 1989.

- *charakterizuje příčiny a průběh transformace v jednotlivých odvětvích národního hospodářství a jejich vliv na současný stav hospodářství*

C. Globální problémy lidstva, jejich geografické příčiny a důsledky.

- *charakterizuje globální problémy lidstva a doloží jejich příčiny a důsledky na konkrétním případě*

16.

A. Pojetí zeměpisu v RVP. Zásady tvorby ŠVP v zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich*

B. Austrálie: Fyzickogeografická regionalizace Austrálie. Vliv fyzickogeografických regionů na strukturu osídlení a vývoj hospodářství.

- *zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit*

C. Vývoj územně správního členění ČR ve 20. století.

- *popíše vznik vyšších územně-správních celků a porovná výhody či nevýhody administrativního členění ČR*

17.

A. Využití her ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu*

B. Jižní Amerika: Vymezení regionu. Fyzickogeografická regionalizace Jižní Ameriky. Vliv přírodních podmínek jednotlivých regionů a jejich vliv na ekonomický vývoj.

- *zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit*

C. Charakteristika a význam regionální politiky v ČR. Strategie regionálního rozvoje ČR. Vliv politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU na rozvoj regionů ČR.

- *vysvětlí význam regionální politiky a popíše základní aspekty Strategie regionálního rozvoje, určí jejich vliv politiky HSÚS na rozvoj regionů ČR*

18.

A. Místní krajina ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy*

B. Česká republika: Doprava ve středoevropském regionu a úloha i postavení ČR.

- *popíše postavení ČR v jednotlivých dopravních sítích, výhody a nevýhody vyplývající z pozice v síti*

C. Terénní výuka: příprava, realizace, hodnocení.

- *na modelovém příkladu terénní praxe z České republiky rozdělí a popíše terénní výuku podle obsahového, časového, lokalizačního a organizačního hlediska, popíše bezpečnostní zajištění terénní výuky, její přínosy a možná negativa*

19.

A. Spor mezi teorií a praxí geografického vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel*

B. Identifikujte a popište významné hospodářské regiony Japonska a Číny.

- *identifikuje a popíše hlavní hospodářské regiony Japonska a Číny*

C. Vývoj využití krajiny České republiky po roce 1945.

- *odvodí vývojové trendy vývoje hlavních forem využití ploch (les, TTP, orná půda, zástavba, vodní plochy) v jednotlivých hlavních typech přírodního prostředí a vůči poloze centra*

20.

A. Rozvíjení a hodnocení klíčových kompetencí ve výuce zeměpisu. Charakteristika základních způsobů zkoušení. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin*

B. Jižní Asie: geografické aspekty vymezení regionu. Komplexní geografická charakteristika Indie.

- *vymezí region jižní Asie a na příkladu Indie identifikujte a popište jádrové a periferní oblasti*

C. Problémové regiony České republiky.

- *vymezí regiony, charakterizuje základní problémy a nástroje řešení*

21.

A. Současné učebnice zeměpisu pro základní školy, jejich obsah, kvalita a kritéria hodnocení. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny*

B. Islámský svět – asijská část: Aspekty vymezení regionu, ekonomický a politický vývoj regionu ve vztahu k historickému vývoji a přírodním podmínkám.

- *vzhledem k historickému vývoji vymezí stěžejní hospodářská centra a kulturní regiony asijské části islámského světa, identifikuje klíčové aspekty minulých a současných krizových situací*

C. Prostorové a krajinné plánování v ČR a jeho geografické důsledky pro rozvoj regionů.

- *definuje základní formy teritoriálního plánování v ČR, jejich vzájemné vztahy a legislativní postavení, úrovně plánování, řešené otázky, výstupy plánování, prezentace výsledků*

22.

A. Výzkum v geografickém vzdělávání. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy*

B. Jihovýchodní Asie: Vliv kolonizace na současný stav regionu JV Asie.

- *objasní vliv kolonizace a přírodních podmínek na současný hospodářský profil jihovýchodní Asie*

C. Geografická charakteristika místní krajiny (místa bydliště).

- *popíše typy krajiny v místě bydliště na topické či chorické úrovni tak, aby bylo zřejmé, jak jednotlivé přírodní složky krajiny spolu souvisejí a jaký nacházejí odraz v současné krajině*

23.

A. Učitel zeměpisu: klíčové dovednosti a profesní růst. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit*

B. Česká republika: Komplexní geografická charakteristika vybraného kraje ČR.

- *popíše přírodní vlastnosti kraje ve vzájemných souvislostech a jejich odraz v rozmístění obyvatelstva, výroby a služeb, zhodnotí výhody a nevýhody jednotlivých faktorů a celkové polohy regionu*

C. Krajinný potenciál a jeho zjišťování.

- *popíše postup hodnocení území, určí formy potenciálu, rozhodne, která forma se zjišťuje a na příkladech demonstruje jednotlivé kroky zjišťování*

24.

A. Práce s talentovanými žáky ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje*

B. Oceánie: Vymezení oblasti. Populace a ekonomika Oceánie.

- *zdůvodní vymezení regionu, vliv přírodních podmínek na rozmístění obyvatelstva a na rozmístění výrobních a nevýrobních aktivit*

C. Fyzickogeografická charakteristika České republiky.

- *popíše základní fyzickogeografické charakteristiky ČR a vztahy mezi nimi počínaje polohou v rámci Evropy*

25.

A. Motivace a aktivizační metody ve výuce zeměpisu. Zpracování očekávaných výstupů formou modelové přípravy na výuku: žák

- *porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů*

B. Česká republika: Komplexní geografická charakteristika území aglomerací – ostravské, brněnské, podkrušnohorské, plzeňské s důrazem na jejich vývoj a směřování.

- *zdůvodní vymezení území, zhodnotí výhody a nevýhody polohy z hlediska přírodních, ekonomických, sociálních a politických faktorů, charakterizuje a srovná vývoj s důrazem na výrobní a nevýrobní činnosti*

C. Komplexní geografická charakteristika Jedovnicka.

- *charakterizuje základní fyzicko- a socioekonomické charakteristiky Jedovnicka*